

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček, račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.—. Za član-
ne izvod Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon štev. 3478.

Kaj bo pa sedaj?

600 rudarjev je reduciranih. — Državne železnice bodo vzele letno od TPD samo 600.000 ton premoga. — To pomeni, da redukcij še ni konca. — In redukcije pomenijo brezposelnost. — Brezposelnost pa je gladovanje in trpljenje. — Kriv pa — kdo je?

Žaloiger, da se delavstvo meče na cesto kar v masah, je bilo po vojni že več. Časopise, posebno mesečanski dnevniki, so apelirali na socialni čut delodajalcev. Pozivali so, naj se priskoči reduciranim na pomoč. A pomoči ni bilo. Vsaj take ne, da bi kaj pomagala in kaj zalegla. Ker če se pozivlja na pomoč, se mora zraven tudi odločno zapisati in povedati, kako se naj da pomoč in odkod. N. pr. sedaj, ko se reducirajo rudarji, bi morali dnevniki odločno zapisati in pisati, dokler bi se njih poziv ne izvršil. 39 milijonov čistega dobička je izkazala letos TPD. Naj poviša mezde rudarjem, naj obdrži vse v zaposlitvi, naj se točno izvršuje osemurnik, akordno delo prepove. Evo, pomoč je dana! Mesto 39 milijonov čistega dobička bo morala samo 20 milijonov. Ali rudarji bodo živeli kot ljudje in žaloiger, trpljenja in lakote, ki so sedaj kot nekaka žrtvovanja bogu mamonu, ne bo.

Ali teh zahtev v dnevnikih ni; javnost teh zahtev ne stavi.

Zakaj jih ne stavi?

Zato, ker ni to v navadi, ker do danes med človeštvom ni navade, da bi nekdo samo upal, se zanašal, da mu pomaga nekdo drugi, sam pa bi si ne maral pomagati in si ne skrbel za pomoč.

To je treba danes, ko so te redukcije med rudarji, jasno in odločno pibiti.

»Človek je sam svoje usode kovač.« To je star pregovor in ni nastal samo radi lepšega ali radi zabave. Tudi pregovor: »Kakor si postelješ, tako boš ležal«, drži.

Kako so si kovali svojo usodo rudarji, kako so si postiljali, recimo, zadnjih deset let?

O tem hočem danes spregovoriti jasno in kratko.

Tako so rudarji kovali svojo usodo in si postiljali posteljo, da se jih reducira meni nič tebi nič, da gladujejo, da imajo slabe mezde in da žive vkljub žuljavemu, napornemu delu, kakor sužnji.

Kdor mi hoče zameriti, da tako govorim, naj mi zameri. Govorim kot strokovno organiziran delavec, ki vem (zato sem tudi organiziran), kaj pomeni organizacija in kaj zmora organizacija.

V Zagorju, Trbovljah in Hrastniku (da omenjam sedaj samo te revirje) je okrog 5000 rudarjev. Strokovno organiziranih je samo (Zveza rudarjev Jugoslavije) 800 članov. Kje je ostalih 4 tisoč?

Danes, po svetovni vojni, je človek navezan desetkrat bolj kakor pred vojno na moč in avtoriteto organizacij. Karteli, trusti, koncerni itd., so po vsem svetu mogočni stebri, ki diktirajo cene blagu.

A delavstvo? Ali je ono organizirano tako, da bi diktiralo sveto cene blaga, svojega blaga, to je svojo delovno moč, svoje žuljave roke in možganske sposobnosti?

Ni.

Posledice tega so redukcije, je pomanjkanje, glad, trpljenje.

Ne pomaga prav nobeno javkanje in stokanje. Samo zavednost je tu rešitelj.

Če bi rudarji iz svojih 5000 glav ustvarili organizacijo vsaj s 4000 gla-

ZAUPNIKI STROKOVNE ORGANIZACIJE:

Kolektivno pogodbo je treba skleniti, gospod delodajalec, mezde zvišati in osemurnik vpeljati. To zahtevamo mi.

DELODAJALEC:

He-he-he. Vi zahtevate? Rad, ali kako naj, dragi moji delavci, ki ste zablodili v strokovno organizacijo, pustim na cedilu moje prijatelje-delavce, ki niso strokovno organizirani? Oni so proti kolektivni pogodbi, proti zvišanju mezd, proti osemurniku. Svojih prijateljev-delavcev, ki me pri vsaki priliki dobro podpirajo, ne morem žaliti in vam ugoditi.

ZAUPNIKI STROKOVNE ORGANIZACIJE:

Neorganizirani niso vaši prijatelji, gospod delodajalec. To so samo delavci, ki ne vedo, kam spadajo, a radi vzamejo, če mi organizirani kaj izposlujemo.

DELODAJALEC:

Kaj boste govorili! Kaj jih boste opravičevali in se izgovarjali. Tisti, kakor jim pravite, neorganizirani delavci, so moja najboljša opora in pomoč. Oni se zavedajo, da je treba podjetnika ščititi pred zahtevami nezadovoljnežev. Oni dobro vedo, da bi n. pr. zvišanje mezd meni, njihovem delodajalcu, škodovalo na profitu. Ne, ne... Ne maram vas več poslušati. Moja dolžnost je, upoštevati želje delavcev, ki drže z menoj, ki so neorganizirani.

DELAJSKI LIST JE NAPISAL:

Zahteva organiziranih delavcev po kolektivni pogodbi, zvišanju mezd in upeljavi osemurnika je bila odklonjena. Organizacija je še pre-slabotna.

vami, bi plače rudarjev bile poštene, take, da bi lahko živeli ne samo človeka dostojno življenje, nego imeli tudi razne fonde za črne dni. (Bolezni, redukcije itd.) Dividende TPD bi bile res manjše, a to bi ne povzročalo gladi delničarjev.

In če bi obstajala taka strokovna organizacija rudarjev, to je, če bi Zveza rudarjev imela 4000 članov, bi izsilila od TPD večje mezde. Člani bi tudi plačevali primerno članarino, da bi se v takih dneh, kakor je danes, ko bi se vrglo 600 rudarjev-članov (sedaj niso člani) na cesto, lahko te s polno plačo podpirala, dokler bi ne našli drugega dela. In na nekakšno usmiljenje javnosti itd., bi ne bilo treba čakati in še to — zaman...

In... da naravnost povem... ali bi take redukcije sploh bile mogoče?

Le vzemimo si vsi za vzgled strokovno organizacijo Saveza grafičarjev.

Kdo določa plače grafičarjem, tudi najzadnji uslužbenki v tej stroki?

Savez grafičarjev. On je postavil tarifo in ta je vredna imena: »grafični delavec«.

Kdo določa, kdo se sme sprejeti v službo in s kakšno kvalifikacijo?

Savez grafičarjev.

Lastniki tiskarn morajo sporočiti Savezu grafičarjev, da potrebuje-

jo takega in takega delavca in naj jim ga Savez dovoli, oziroma da.

In kdor ni organiziran, ne more biti sprejet v službo in ne more ostati v službi.

Če je kdo zgubil delo in je brezposeln — to se dogaja in je danes neizbežno — dobiva podporo skoro v isti višini, kakor če bi bil v službi.

Res je, velika je članarina, ali plače so (da rabimo s plačami rudarjev primeren izraz), velike.

To bodi vsakomur za vzgled in v razmišljanje. Sam sebe postavi tako, da nekaj veljaš, potem si tudi zavarovan za vse slučaje.

Če bi rudarji delali tako, bi danes odpust 600 rudarjev ne bila taka nesreča zanje, kakor je sedaj.

Če bi bili trdno in zavedno organizirani vsi, ali vsaj tri četrtine vseh, bi organizacija odločala, koga rudnik sme zaposliti.

Takšnih kmečkih sinov, ki imajo doma večja posestva in nočejo delati in izboljševati posestva svojih očetov, takšnih, ki prihajajo v rudnik, da zaslužijo »tašengeld«, t. j. par kovačev, takšne sprejeti v delo, bi strokovna organizacija ne dovolila. S tem bi obenem ščitila tudi mezde svojih članov, delavcev-proletarcev.

Naj bo dovolj.

Povedal sem primere, žive primere sem pokazal. Izvršljivi so, ker če so jih lahko (to se pravi z za-

vednostjo in odločnostjo) izvršili grafičarji, če jih izvršujejo sedaj že tudi kovinarji (Savez Metalstkih Radnika Jugoslavije) v raznih tovarnah, bi to lahko izvršili tudi rudarji. Samo demagogiji nekaternikov, ki so delali proti strokovni organizaciji, bi rudarji ne smeli nasledati.

Kdor je sam svoj nasprotnik, tak naj ne stoka, ko ga udari kamen, kateremu je vedno držal glavo.

Zvezo rudarjev so tisoči in tisoči v Trbovljah in Hrastniku gledali po strani, rajše poslušali razdirače in škodljivce, kakor pa mislili s svojimi možgani.

Če se samo spomnim par funkcijonarjev II. rudarske skupine, ki so še danes proti strokovni organizaciji, se mi vsiljujejo v usta besede:

»Dajte, ki ste vedno rudarje odvrčali od strokovne organizacije, dajte sedaj tem 600 reduciranim rudarjem podpore, pomagajte jim! Na vas leži ogromna peza, ker Vi ste tisti, ki ste pripomogli do revščine in trpljenja mnogim... delničarjem pa do krasnih dividend...«

Vsem pa, ki še niste reducirani, svetujem, oz. pozivljam vas:

Ustvarite močno, trdno svojo strokovno organizacijo: Zvezo rudarjev Jugoslavije! Vzemite vendar enkrat že, pa četudi ob 12. uri, sami v svoje roke svojo lastno usodo!

In vidite! Kdor ni za organizacijo, je proti zbolšanju položaja rudarjev. Kdor pa je sam zoper samega sebe, s tistim pa proletarijat nima kaj razgovarjati! Iv. Vuk.

Še beseda o samozavesti rudarjev.

Glasilo katoliškega dijaštva Mentor je v št. 8., 9. in 10. (april, maj, junij 1930) priobčil zanimiv članek dijaka-sedmošolca: »Kako sem preživel počitnice kot delavec«.

Dijak-sedmošolec sam piše:

»... ker sem si želel priti vsaj malo v ožji stik z delavstvom in nekoliko spoznati njegov položaj...«

opisuje, kako je delal dva meseca na separaciji in zbiral premog. Kako je neprenehoma gledati in izbirati premog dolgočasno, mučno in utrudljivo delo.

»Vsakemu, ki misli, da delavec lahko prenese več kot 8 ur dela, bi svetoval, naj gre za par mesecev izbrat premog in kmalu bo spoznal, da je osem ur takega dela za človeka popolnoma dovolj. Seveda je mnogo takih, ki poleg svojega šihla delajo še nadaljnjih osem ur, a k temu jih primora beda in njihove družinske razmere. Taki delavci, ki delajo večkrat po 16 ur dnevno in počivajo le kakih 7 ur, so res veliki reveži. Utujenost se jim bere že z obraza. Dostikrat sem jih opazoval, ko smo se peljali z dela, kako so jim klonile glave na prsi in kako je marsikdo zadremal.« (Podčrtali mi. Op. ur.)

In če se pomisli, da za to naporno delo dobi delavka (ker je največ pri tem zaposlenih žensk) dnevno samo 25 Din ter mora od teh 25 Din plačati prispevke za pokojninsko blagajno, bolniško podporo, ročni (uslužbenški) davek, ostane v resnici samo 22,50 Din. V šestih dneh (tedensko) 135 Din, ali mesečno 540 Din.

Torej naravnost pasji zaslužek. In to vse zato, da je letno mogoč TPD 39 milijonski čisti dobiček. Da ne gladujejo delničarji TPD.

In ni na božjem svetu gospode, ki bi se zgražala vsled takega izmozgavanja uboge rudarske pare in pri tem uboge rudarske ženske.

Dokaz, zopet kričeč in grozen dokaz: Rudar, le samo ti sam si svoj lastni pomočnik in izboljševallec svojega pasjega položaja.

Dijak-sedmošolec, ki je okušal sam ta ponižanja (drugače se pa ti-

stih 25 Din dnevnic za tako delo ne more imenovati), pa med drugim prav jasno govori:

»Sedaj pa še nekaj besed o svoji družbi na separaciji. Pri izbiranju premoža tvorijo večino delavke, najbrž zato, ker so pri delu hitreje in jim tudi ni treba toliko plačati kot moškim. (Podčrtali mi. Op. ur.) Toda moški ali ženske, povsod se mi je dozdevalo, da je pri delavcih samozavest zelo majhna. Vsi klonajo in ne zahtevajo javno pravice, ki jim gredo. (Podčrtali mi. Op. ur.) Tudi ni med njimi samimi pravega tovarštva. Če je kak delavec le malo bolje zapisan pri predstojnikih, že gleda z nekim preziranjem na ostale tovariše. Neorganiziranost je splošna. Vsak skrbi le zase, skoro vsak se priljubljuje in tožari navzgor, samo da bi se pazniku prikupil in postal kmalu predelavec ali celo paznik, čeprav nima predpisanih šol. (Podčrtali mi. Op. ur.) To se dejansko tudi večkrat dogaja in kakor hitro postane tak delavec predelavec, še bolj prezira ostalo delavstvo, čeprav je pred nedavnim moral še sam delati. So pa seveda tudi izjeme. V drugem tednu moje službe sem imel predelavca, ki se ni preveč klanjal navzgor in tudi ne pritiskal navzdol.«

Kaj naj k temu dodamo? Dijak-sedmošolec je opazoval to, kar se v resnici godi. In godi se zato tako,

ker je, kakor dijak sam potrjuje, neorganiziranost splošna in vsak skrbi sam zase, ni torej solidarnosti med delavstvom. Taka solidarnost je mogoča samo med strokovno organiziranimi rudarji. Teh pa je malo. In da je to res, dijak sam potrjuje, ko govori, da so izjeme, da je imel takega predelavca, ki ni petolizil.

Ker, kjer ni samozavesti, kjer vsi klonajo in ne zahtevajo javno pravice, ki jim gredo, je doma hlapčevstvo. Hlapčevstvo pa je mati potuhljenosti, prilizovanja itd. Zato so naši sodrugi organizirani rudarji zares v zelo nezavidljivem položaju in s trudom orjejo ledino med to neorganizirano maso.

Vendar — redukcije so pokazale, da treba zastaviti plug krepkeje.

Citirali smo te odlomke iz Mentorja tudi zato, da pokažemo rudarjem, da niso samo naše oči, ki vidijo nedostatkne med rudarji, nego da vidijo to tudi vsi, ki le pogledajo v revirje.

Zato, postanite ljudje, organizirajte se!

vzeti parolo za 7 in 6 urni delavnik, pa imamo parazite, kateri nam še danes kršijo tako krvavo pridobljeni osemurni delavnik. Ako pa se ta stvar zakonitim putem ne bode dala ukiniti, tedaj jo mora organizacija ukiniti kakorkoli in zahtevati, da se take ljudi takoj odpusti od dela iz tovarne, da bodo potem imeli priliko premišljati, kaj je osemurni delavnik. Tu je vsak kokoršnikoli izgovor ničev, kajti če se eden izgovarja, da v tovarni premalo zasluži, naj se briga za to, da se mu položaj izboljša tam, kjer je stalno zaposlen, kajti, kako slabo gre pa tistemu, ki sploh ničesar ne zasluži in poleg tega še brezposelne podpore tudi ne prejema, pa ima otroke, ženo in sam nima ničesar dati v usta.

To protikulturno pojavo moramo na vsak način preprečiti, pa bilo kakorkoli. Podjetje samo ima tudi interes na tem, da delavec svoje sile daje le tu, kjer je stalno zaposlen, ne pa da prihaja v tovarno počivati, zu-

naj tovarne pa gara, potem pa pride na rame bolniški blagajni in pa z onemoglostjo starostnemu zavarovanju ali pa na rame občine, kar vse moramo prenašati pa le zopet tisti, ki se držimo svojega rednega dela in ki moramo s tem zaslužkom izhajati ter se brigati potom organizacije in izboljšavati svoj položaj, dočim se taki »strici« uprav nič ne brigajo, ne za organizacijo in ne za to, da bi se jim sploh kaj izboljšalo v plačah. Podjetje pa ima le škodo, ker taki »momci« hodijo le počivati v tovarno. Zato pa naj zaupniki v vseh obratih brezobzirno vse take prijavijo glavnemu zaupniku, kateri jih bo izročil organizaciji. Za danes samo toliko.

Pripomba uredništva. Strinjamo se popolnoma z energičnimi koraki napram vsem, ki mislijo samo na sebe, sotrpni pa magari pogini. Kdor noče biti organiziran in se noče boriti za izboljšanje svojih mezd, tega se naj smatra za podpornika delodajalčevega, sovražnika delavstva. In ven iz tovarne z njim. Delavstvo mora začeti zidati svojo bodočnost krepko in odločno.

Pomožna akcija za brezposelne rudarje.

Dne 4. junija se je vršila na Banski upravi dravske banovine v Ljubljani ožja konferenca med zastopniki delavstva in pristojnimi socialno-političnimi ustanovami, in sicer je zastopal Kr. bansko upravo g. dr. Oton Pirkmajer, socialno-politični odsek g. dr. Franc Dolšak, Rudarsko glavarstvo g. dvorni svetnik Vinko Strgar in banski svetnik g. dr. Kalin, Delavsko zbornico je zastopal njen tajnik Filip Uratnik in delegat za Delavsko zbornico Jurij Arh, tajnik Zveze Rudarjev Jugoslavije. Za Okrožni urad za zavarovanje delavcev ravnatelj g. Dr. Joža Bohinc in Javno Borzo dela g. Franc Žužek.

Po temeljiti stvarni debati o položaju, nastalem v revirjih T. P. D. vsled spora med lastniki privatnih rudnikov in Upravo državnih železnic, se je z ozirom na eventuelno mogoče takšno pojavljanje v prihodnosti sklenilo soglasno, da se ima ustanoviti **Banovinski podporni sklad za brezposelne**. Sredstva tega sklada bi bila predvsem zbirka iz javnih in samoupravnih korporacij. Ta fond, za katerega se mora izdelati še točnejši pravilnik, in sicer v najkrajšem času, bi potem imel nalogo, lečiti bedo prizadetega delavstva, osobito rudarjev v takšnih slučajih.

Predvsem pa se je sklenilo, da se

ima podpreti akcija, da se izvede obstoječa socialna zaščitna zakonodaja v zadevi brezposelnega zavarovanja rudarjev potom Borze dela ali pa potom socialno-političnih zavodov rudarjev samih.

Upa se, da bo eventuelno mogoče na akontacijo tega že v najbližjem času prizadetim rudarjem nuditi neko pomoč v sedanji krizi.

Tako upamo, da bodo po tem bridkem razočaranju, medtem ko so bili rudarji dosedaj tako dolgo izločeni iz vsakega socialnega zavarovanja ter v brezposelnosti vedno tisti, ki so vso težo obstoječih kriz morali prenašati sami, vsaj v prihodnjem času tudi v tem oziru imeli svojo pomoč, da bodo mogli kriti vsaj najskromnejše potrebe za svoje življenje.

Redni občni zbor Cankarjeve družbe se vrši dne 18. junija t. l. ob 8. uri zvečer v Ljubljani v prostorih Strokovne komisije. Dnevni red: 1. Poročilo odbora, 2. poročila nadzorstva, 3. sklepanje o računskem zaključku za l. 1929, 4. sklepanje o proračunu za l. 1930, 5. določitev članarine za l. 1930, 6. sklepanje o knjižnem programu za l. 1930, 7. razno.

Osemurni delavnik in brezposelnost.

(Dopis.)

V večjih industrijskih krajih, kjer imamo še osemurni delavnik, prihajajo pritožbe od brezposelnih, da zaposleni delavci, ki delajo osem ur v tovarni, po svojem delu v tovarni delajo še potem mnogi zunaj svojega delalnega delavnega mesta in tako odjedajo kruh tistim, ki so na cesti brezposelni in ne vedo, kam in kaj s svojo družino.

Ker vsi moralni pritiski s strani zaupnikov in organizacije v tem niso imeli uspeha, nam preostaja samo še kritika v javnosti in apel na gospoda inspektorja dela, da take slučaje zakonitim putem ukine. Na Jesenicah se je dogodil slučaj, da je nad petdesetletni starček prišel k glavnemu zaupniku in se pritožil, da mu je en tovarniški delavec odjedel kruh na žagi. Ko je glavni zaupnik opozoril dotičnega delavca, ki je priznal da dela, je le ta skomignil z rameni, a dela še vedno naprej že več tednov.

Ravno tako se godi na Jesenicah v neki kovinski obrti, kamor tudi hodita delat po svojem delu iz tovarne en ključavničar in en železostugar. Značilno je pa, da so vsi trije, katere tu sedaj omenjamo, vsi iz ene-

ga obrata. Ne bodo pa to edini slučaji. Teh slučajev bode gotovo še več. Zatorej je konec naše tolerance. Za danes imena ne bomo objavili; če se tudi na to javno opozorilo ne bode to prekinilo, smo v bodoče primorani objavljati konkretno ugotovljene slučaje javno in pozvati inšpektorja dela, da kaznuje dotične delodajalce, kateri bi vsekakor ne smeli sprejemati take ljudi v delo, ker noben delavec nima dve delavski knjižici, za stalno zaposlenje ga pa vzeti ne sme brez knjižice. Taki ljudje ponavadi jemljejo kot manjši obrtniki delavce iz tovarne za stalno postransko službo za to, ker jim ti ceneje delajo in ker jih ni treba imeti stalno, da tako na najnižji in najsrmatnejši način ustvarjajo dobiček in delajo umazano konkurenco solidnim obrtnikom.

To se mora nehati. Na borzi dela imamo vseh vrst profesijoniste brezposelne, tu pa že zaposleni mislijo, da je delavstvo svoj osemurni delavnik za to priborilo, da si taki individui krijejo svoje egoistične namene. Dočim bode moralo vsled racionalizacije, katera nam meče stotine ljudi na cesto v brezposelnost, delavstvo pod-

Kriza v naši premo- govni industriji in potreba pomožne akcije

Položaj v revirjih.

Naša rudarska industrija preživlja nenavadno ostro krizo. V mesecih februarju, marcu, aprilu in maju letošnjega leta so praznovali rudarji v rudnikih T. P. D. povprečno po 35 šihrov. Napravili so samo 65 šihrov mesto 100. Če upoštevamo samo oba meseca najtežje krize, april in maj, so napravili le 25 šihrov mesto 50. Če računamo število v rudnikih T. P. D. zaposlenih delavcev z 7500 in povprečen zaslužek na šihrt s 50 Din, so zaslužili rudarji v celem 4 mesečnem razdobju za 13 milijonov dinarjev manj, nego običajno, to je mesto 38 milijonov dinarjev le 25 milijonov dinarjev. V dobi zadnjih dveh mesecev pa mesto običajnih 17 milijonov le 8.5 milijona dinarjev.

Po statistiki, sestavljeni od Delavske zbornice, je potrebna samo za prehrano rudarjev T. P. D. mesečna vsota 5.5 milijona dinarjev. Ako bi se zaslužki v vseh štirih mesecih na rudarje popolnoma enakomerno razdelili, bi bila pri takih krizah vključ silnemu padcu prehrana še vedno zagotovljena, — ne mogle pa bi se kriti druge potrebščine, za katere je potrebno 30—40 odst. celotnega zaslužka.

V zadnjih dveh mesecih pa bi že zmanjkalo za golo prehrano prebivalstva 2.2 milijona dinarjev. V resnici pa je zmanjkalo za hrano še več, ker so zaslužki tako neenakomerni.

Predvsem je tu rudnik Hrastnik popolnoma stal. Pri rudniku Kočevje povprečen zaslužek ne doseže niti

40 Din na šihrt. Polovično praznovanje daje tu povprečen mesečni zaslužek 500 Din, kar očitno ne zadostuje za prehrano. A tudi v ostalih rudnikih je vsled izredno krivičnega mezdnege sistema položaj tak, da dosega delavstvo razmeroma visok povprečen zaslužek le vsled mnogo nad povprečjem stoječega služka malega dela rudarjev, — medtem ko ogromna večina ne stoji boljše, kakor v Kočevju.

To je imelo v teh rudnikih za posledico, da je lahko kril en del rudarjev morda še kako odločljivo in manj nujno potrebščino, medtem ko je nedostajalo po večini gole hrane. A že v povprečju je manjkalo zadnja dva meseca za hrano 2.5 milijona dinarjev.

Položaj bi bil postal že davno nevzdržljiv, da ni bilo nad 1.2 milijona dinarjev znašajoče podpore T. P. D. in kreditov privatnih trgovcev in delavskih zadrug.

Pred seboj imamo seznam za trgovine špecerije in moke (tu niso upoštevani mesarji, dobavitelji mleka itd.), ki kaže, za koliko so poskočili v zadnjih mesecih krediti pri trgovcih v Trbovljah. Tozadevne številke so sledeče:

Dne 28. febr. 1930 so znašali rudarski dolgovi pri 23 trboveljskih trgovcih 2,082,986.61, dne 27. V. pa 3,152,265.14 Din. Ti trgovci so oddali v dobi zadnjih treh mesecev rudarjem za 1,069,278.53 živil na novo na kredit. V Hrastniku, kjer se je mnogo manj delalo in v Kočevju, kjer se manj zasluži, znašajo ti krediti brez dvoma več, kakor bi odgovarjalo to številčnemu razmerju med in tam zaposlenimi delavci, tako da se more opravičeno trditi, da je vsota,

za katero so morali narasti rudarski dolgovi samo pri špecerijskih trgovcih v revirjih T. P. D., večja nego 2 milijona dinarjev. Pri tem nismo računali, da so krediti tudi v rudniških konsumih sorazmerno narasli, ker se nam od strani delavstva zatrjuje, da so kreditirali ti konsumi tudi med krizo le toliko, kolikor je kdo zaslužil. (To se nam zdi nemogoče in neverjetno.)

Če bo sedaj, kakor se nam zatrjuje, radi zmanjšanja dobav nad 700 delavcev odpuščenih, bodo izgubili trgovci okrog $\frac{1}{10}$ izposojene vsote, kar bo za bodoče krize gotovo še bolj omajalo rudarski kredit. Samo ta izguba bi se utegnila gibati okrog zneska 200.000 Din.

Odpuščene rudarje je treba spraviti drugam na delo. Ako bi dali vsakemu rudarju, ki gre dela iskat, samo po Din 500.— na pot, kar pa je očitno malo, bi morali imeti za to na razpolago 350.000 Din. Za vsak dan, ki ga prebijejo rudarji dalje brez zaslužka v Trbovljah, pa potrebujejo tudi sredstev in živil.

Mi smo navajali tu samo naše največje rudnike, ker so pač najvažnejši, ne da bi hoteli s tem zamolčati, da je položaj v nekaterih drugih privatnih rudnikih radi krize manj težak. Posebej moramo tu omeniti rudnika Krmelj in Leše.

Iz teh podatkov more vsak razvideti, kakšna sredstva bi bila potrebna, da se rudarje zavaruje proti posledicam kriz, ki se v naših rudnikih s tako matematično sigurnostjo ponavljajo.

Zato bi bilo treba zbrati nad 10 milijonov dinarjev letno. Tudi zato, da bi bila zasigurana rudarjem v ta-

kih krizah zadolževanja vsaj hrana, bi bilo potrebnih več milijonov Din.

Da bi mogli priskočiti na pomoč količjak izdatno onim reduciranim, ki se morajo izseliti in ki trpe glad, ker ne najdejo več zadostnega kredita, bi potrebovali vsaj 1 milijon dinarjev.

To so velike vsote. Vendar se morajo najti. Malokatera elementarna neizgoda, poplava ali toča prizadene posamezne rodbine tako težko, kakor zadene rudarske rodbine v tem slučaju skrajšano delo in brezposelnost. Zato je tu potrebna nujna in hitra pomoč.

Osnuje naj se poseben akcijski odbor, ki naj poizkusi najti iz sredstev državnih in samoupravnih kreditov, pa tudi iz subvencij zainteresiranih podjetij sredstva za odpomoč.

Kakšni naj bodo trajni ukrepi, ki naj povzročijo, da se krize v rudarskih revirjih ne bodo periodično ponavljale, odnosno ki naj jih omilijo, ako kljub vsem meram opreznosti nastopijo?

Predno govorimo o drugih ukrepih, naj povdarimo, da bi periodičnih kriz v tej ostrini ne bilo treba, ako bi bilo tako pri rudarskih podjetjih, kakor tudi pri državi, ki je največji odjemalec premoža, več volje, da do takih kriz ne pride. Tudi če krize vsled elementarnih pojavov nastopijo — taka elementarna pojava sta bila do neke mere lanska izredno huda in letošnja mila zima — bi se dalo zaloge tudi na ta način zmanjšati, da bi se delalo skrajšano dalj časa po par dni v tednu. Morda bi vsled prevelike zaloge država in podjetje utrpelo kako manjšo škodo, ki bi pa zdaleka ne bila tako velika, kakor je škoda,

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINARJI.

Pasivnost bolniške blagajne bratovske skladišnice KID Jesenice v letu 1929 in 1930.

Že pred zadnjo krajevno skupščino je bila naša bolniška blagajna pasivna, vendar se je vzdrževalo še upanje, da se do srede leta 1930 obrne na boljše; toda čakali smo zaman, stanje bolnikov ostaja isto, izdatki pa se celo zvišavajo, tako da imamo do sedaj primanjkljaja že nad sto tisoč dinarjev in seveda ni nobenega izgleda, da bi se z dosedanjim prispevkom vzdržali. Sicer imamo mi na Jesenici izven ene bolniške blagajne bratovskih skladišč najnižji prispevek, dočim imajo povsod drugod in nekateri še več kot 2% višje prispevke za bolniško blagajno.

Lanska zima na eni strani, letošnja hladna pomlad in pa v veliki meri tudi pomanjkljiva zdravstvena zaščita delavstva v obratih, kakor v veliki meri skrajno slaba stanovanja in slaba prehrana so glavni vzroki te naraščajoče pasivnosti naše bolniške blagajne. O stvari moramo govoriti čimprej na skupnem članskem sestanku, kateri se bo vršil v nedeljo, dne 15. junija t. l. ob 9. uri dopoldne v Delavskem domu na Savi.

Vsi člani in članice iz Save, Javornika in Dobrave, udeležite se zanesljivo tega sestanka, na katerem se bomo o tem pomenili, ker bo v juliju gotovo krajevna skupščina, na kateri bo morala pasti odločitev, ali se poviša prispevek, ali se bo omejilo dajanje v zdravilnih.

Stvar je torej vsekakor važna ne le za člane, temveč tudi za vse družinske člane; zato pripeljte s seboj na ta sestanek tudi svoje žene.

Več o stvari torej na sestanku. Osebnih vabil ne bo.

Zaupniki, predvsem predsedniki sekcij, poskrbite, da se vse članstvo z ženami vred udeleži tega sestanka. Vstop dovoljen samo članom in ženam članov. Kdor ni član, absolutno nima dostopa. — Upravni odbor.

Podpornim članom godbenega odseka SMRJ, sekcije tež. žel. industrije Jesenice.

Do predčasno se je za godbo odtegovalo od plače v tovarni, kar pa se nam je, kakor znano, odreklo; vsled tega je godbeni odsek izdal članske izkaznice za podporne člane ter od sedaj naprej vsak lahko plačuje godbo sekcijским zaupnikom. Članarina je urejena tako, da se plačuje vsake tri mesece, torej na tri mesece 6 Din. Vsi, ki se niste poravnali prispevkov, ali ki še sploh niste člani, pristopite in priglasite se pri sekcijским zaupnikih, kateri so prevzeli to nalogo in apeliramo na vse, predvsem na vse organizirane, da nam ostanete zvesti tudi v naprej in dokazate, da nam nagrajnost podjetja ne more zadržati napredka naše godbe.

Glede pravil, ki so na zadnji strani platnic legitimacij, pripomnimo še, da smo že večkrat igrali za častno spremstvo pri pogrebih v Zabreznici, v Zasipu in v Gorjah, kar bomo tudi v bodoče gotovo, ako ne bo vremenskih neprilik; le pravočasno nas je treba obvestiti. Toliko v vednost, da ne bode nespornost. — Godbeni odsek.

Sekcija težke železne industrije Jesenice.

V nedeljo 1. junija se nas je tudi mnogo kovinarjev udeležilo izleta Prijateljstva prirode, ki so prišli iz cele Slovenije na Golico, kamor so prišli trumoma tudi Pri-

jatelji prirode iz cele Koroške. Danes samo na kratko, da bodi vsem žal, kdor se ni udeležil tega lepega izleta, ker toliko petja na Golici že menda dolgo ni bilo, da si je slabo vreme hotelo kratiti naše razpoloženje; vendar je zmagała dobra volja, vsa malodušnost pa nas je minula, ko smo na vrhu pozdravili našega vodjo Prijatelja prirode, predsednika s. dr. Tuma, kajti mož ima 72 let, pa je »prišpencil« na Golico prav tako brez sapa, kakor ga sreča človek na kaki ljubljanski ulici. E, danes bi ne mogli popisati vsega tega veselja, ki smo ga imeli, saj smo potem doživeli krassen popoldne. Jeseniški kovinarji, mi še spimo, nismo se še odzvali Prijatelju prirode; zato bomo morali nemudoma to svojo otplost zamenjati s pristopom k Prijatelju prirode. Več o tem pa na bodočem sestanku. — Eden iz Golice.

Zobozdravstveni fond delavstva Kranjske industrijske družbe.

Na zadnji seji krajevnega upravnega odbora bratovske skladišnice KID je bil soglasno odobren pravilnik o izvajanju zobozdravstva iz sredstev zobozdravstvenega sklada, katerega objavljamo z namenom, da vsak član to številko lista dobro shrani, da se bo vedel ravnati potem.

Pravilnik si bo morda kateri v gotovih točkah napačno tolmačil, vendar je pomniti, da z ozirom na sredstva, ki bodo na razpolago, na eni strani, in velike potrebe od začetka za zobozdravljenje na drugi strani, so bili naravno vzroki, da se je pravilnik sestavil tako kakor je.

Kranjska industrijska družba bo za prvo tromesečje prispevala Din 5000 mesečno, torej 15.000 Din skupaj privrkat in potem pa, kakor se bodo razmere tega sklada razvijale, po resničnih potrebah.

To je sporočil na seji krajevnega upravnega odbora gosp. dr. Maks Obersnel, prokurist, ki je predsednik kraj. uprav. odbora.

Glavno, kar mora pač vse zadovoljiti, je, da je za začetek za vse tiste, ki so že najmanj eno leto člani bratovskega sklada, zamišljeno neomejeno plombiranje zobovja, kar je pač najvažnejše, za vse ostale pa se je moralo vzeti nekaj za podlago in zato se je smatralo pač najbolj za pravilno za podlago članska leta; naj torej nikogar ne moti, ker naravno neka omejitev mora biti kakor že zgoraj omenjeno.

V vseh ozirih pa, če kateri član česa v pravilniku ne bi razumel, ali ako bi se mu zdelo, da se mu kakorkoli godi kaka krivica, naj se vsak takoj zgleda pri enem izmed članov krajevnega upravnega odbora bratovske skladišnice.

Izrecno pa bodi naglašeno, da bode vsakemu na prosto, katerega zdravnik si bo izbral. H koncu pa bodi še pripomnjeno, ker se ne maramo s tujim perjem lišpati, da je zasluga za to, da se je zobozdravstveni fond vzpostavil, organiziranih kovinarjev, zasluga za pravilnik, da se ga je tako premišljeno in stvarno sestavilo, pa je gosp. dr. Maksa Obersnela, predsednika krajevnega upravnega odbora in upravitelja naše krajevnice bratovske skladišnice g. Šetince, katerima bodi na tem mestu izražena zahvala za njun trud, želeči, da se žrtvueta tudi v bodoče namenom tega fonda, ki je toliko kulturnega in higijskega pomena. Naše odkrito priznanje in zahvalo pa izrekamo na tem mestu predvsem generalnemu ravnatelju KID g. K. Nootu. — Savezni svet SMRJ, sekcija težke žel. industrije, Jesenice.

RUDARJI.

Trboveljski rudarji in rokodelci vstajajo.

Dne 24. maja se je vršil v Trbovljah sestanek vseh rokodelcev iz Trbovelj, kateri je bil jako dobro obiskan. Predsednik Pliberšek je navzoče pozdravil in jim razložil namen tega sestanka ter naglasil, da je zadnji čas, da se vsi rokodelci, kot najinteligentnejša grupa revirskih delavcev, organizirajo in s tem zaščitijo svoj poklic in svojo eksistenco, na kar je podal besedo s. Jeramu iz Jesenic, ki je navzočim izčrpno tolmačil sekcijским način organizacije, kar naj si tudi rudarji osvojijo. Padla je želja, da bi se rokodelci iz revirjev, to je vsi kovinski profesionalisti, organizirali v Savezu Metalnih Radnikov Jugoslavije, kar je Jeram zavrnil s pozivom, da naj se vsi profesionalisti revirjev organizirajo v svojo skupno sekcijo v Zvezi rudarjev Jugoslavije ter privedejo v organizacijo vse rudarje. Ko bodo kovinarji v svojih tovarnah uspeli organizirati večino vsega zaposlenega delavstva in na drugi strani rudarji uspeli organizirati vse rudarsko delavstvo v vseh revirjih, tedaj je želeli, da se združita oba, kovinar in rudar, v eno samo skupno organizacijo. To je misel, ideja, ki je vsestransko resna in važna, kajti v taki skupni organizaciji bi potem res postali močno odločujoči, skupno organizirani kovinarji in rudarji v Jugoslaviji. O tej stvari in o tem sestanku samem bomo še spregovorili. Za danes veljaj vsem onim, ki so bili navzoči na tem sestanku kakor vsem profesionalistom revirjev, da se nemudoma organizirajo vsi v skupno sekcijo v Zvezi rudarjev Jugoslavije! Bodite prepričani, da boste imeli uspehe, velike važnosti pa bo to tudi v medsebojnih vezeh med kovinarji in profesionalisti revirjev osobito v pogledu posredovanja in reguliranja delovnega trga. Torej držite besedo, sodrugi, kakor ste jo na tem sestanku podali, naj postane beseda meso.

V revirjih delavstvo strašno trpi sedaj, predvsem pa si je samo krivo, ker se vendar ne otrese indiferentnosti.

Kakor štirje angelčki so stali pred menoj jutraj štirje malčki, napravljeni turistijsko in klicali: »Srečno, srečno...« Spal sem pri neki družini, in ko sem si zmečal oči, bilo je šele ob 4. uri jutraj, jih vidim, ko ima vsak svoj nahrbtnik in palčko, napravljeni, da gredo v hribe z mamicom, dočim je oče moral v službo, da si je bila nedelja.

Štirje mladi rudarčki, blede obrazki, na obrazu mamice se je tudi videla ona otožna izmučenost... kakor pri očetu, da si je mišičast; vendar je zajedeno ono tiho in strašno trpljenje v njega...

Ej, rudarji, mislite na svojo deco, svoje žene, vstanite, organizirajte se, bodočnost je naša; v naši skupni solidarnosti mora zopet zavladati novo življenje v revirjih, zbuditi se mora oni rudar s pokonci nosečo glavo, tudi v revirjih mora zaoriti vesela pesem delu in solidarnosti kot že nekoč. Zatorej le na noge, naprej! — Kovinarski popotnik.

Trbovlje.

Z zadoščenjem moramo ugotoviti, da so začeli tudi trboveljski rudarji po dolgem času zopet uvidevati, da je brez močne razredne strokovne organizacije in skupne solidarnosti nemogoča obramba njih interesov. Stotine in stotine novih članov in sedaj novo gibanje rokodelcev za kompakten vstop v strokovno organizacijo v obliki samostojne sekcije v okviru podružnice Z. R. J. v Trbovljah, je dokaz, da se je orjak Dela, ki je tu dolgo spal, zdrazil težko nalagati. Že sedaj se odbija rudarjem okrog 10% od zaslužka, to je okrog 90—100 Din na mesec kot prispevek za bolniško blagajno, starostno zavarovanje, prispevek za Delavsko zbornico in II. rudarsko skupino. Ta odbitek pa se utegne še povečati, ako bo to sanacija Bratovske skladišnice v bodoče zahtevala.

V rudnikih se je propagiralo od strani delavskih zaupnikov že ponovno, da bi delavstvo prostovoljno pristalo na prispevek za slučaj brezposelnosti. Pokazalo pa se je, da je odpor proti takemu prispevku precej velik in da je največ, kar se da doseči, odnosno kar bi mogle organizacije delavstva priporočati, da se obremeni delavstvo z enakim prisilnim prispevkom kakor se plačuje za Javno borzo dela.

Vsaka institucija za prostovoljno štedenje za slučaj sličnih kriz, je seveda koristna. Treba pa je upoštevati, da je pri malih rudarskih zaslužkih velika umetnost štediti in dajati kaj na stran. Treba je za to silnega agitacijskega elana, kar je brez najaktivnejšega delovanja delavskih zaupnikov težko izvedljivo.

Delavska zbornica se je več let bavila z načrtom, da bi se ustanovili posebni zavodi za tako štedenje. Izdelala je tozadevno več načrtov. Imamo nekaj obratov, kjer je v resnici prišlo do podpornih fondov za slične slučaje, kakor je to n. pr. v papirnici v Vevčah. Vendar se mora danes ugotoviti, da ta akcija ni rodila bogve kako velikih uspehov. Paritetni zavodi za štedenje niso imeli posebne

mil, vstaja kvišku, začenja pohod naprej, naprej v borbo za svoje človeške pravice. Zato vam kličemo, nove čete, od hiše do hiše, od moža do moža na agitacijo. Parola vseh mora biti: vse delavstvo mora iti v organizacijo ZVEZE RUDARJEV JUGOSLAVIJE.

Krmelj.

V nedeljo, dne 1. junija t. l., se je vršil v gostilni F. Papež ustanovni občni zbor Zveze rudarjev Jugoslavije za podružnico Krmelj. Na tem občnem zboru so bili izvoljeni v novi odbor sledeči sodrugi: Predsednik Zupančič, namestnik Tisu Rafael, tajnik Gihla Franc, nam. Železnik Anton, blagajnik Jelenc Anton, nam. Gole Jože. Preglednika: Camloh Anton in Vidmar Iv. Ostali odbor pa: Pavšek Ivan, Skopore Iv., Olfacius Ivan in Kurent Marija. Kot podblagajniki so bili izvoljeni: Zupančič Alojz, Gole Jože in Pavšek Ivan.

S tem je vpostavljen ena najmlajših sester od 10 starejših v sestavi Zveze rudarjev Jugoslavije. Želimo, da bi ta nova podružnica in nje odbor vršila svojo vzvišeno nalogo nadvse požrtvovalno, objektivno in strogo načelno. Zakaj le, ako nam bo vsem skupaj uspelo delavstvo tega rudnika organizacijsko pridobiti in duševno usposobiti za prave borce svojih pravic, potem šele lahko z gotovostjo računamo na uspeh naše borbe.

V ostalem pa danes javno opozarjamo vse delavstvo tega rudnika, da naj bo strogo disciplinirano, naj se varuje vsega, kar bi kvarilo njegov ugled, naj se pod nobenim pogojem ne prepira s pazniki ali ostalimi predpostavljanimi, pač pa naj budno pazi na vsako nepravilnost v jami in na dnevnem obratu. Strogo naj zasleduje obnašanje posameznih paznikov napram delavstvu pri delu, in tudi pri socialnem zavarovanju. Zakaj mi hočemo na vse strani pravičnost in priznanje delavca kot človeka. Zato krmeljski rudarji vsi v organizacijo in glejte, da boste potem zdrava duša v zdravem telesu.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Hrastnik.

Moram nekaj izpregovoriti o razmerah v novem obratu, kamnolomu in pečen za žganje apna kemične tovarne v Hrastniku. Delavci so tukaj izgubili popolnoma svoj osebumnik.

Delavci-kamnolomci delajo redno po 12 ur dnevno. G. Hanžek je te delavce prevzel od uprave kemične tovarne in zato hoče zaslužiti z delavci dobro plačo in še dobiček. Delavci garajo za 4 do 4,50 Din na uro, a poviška 50% za čezurno delo ni.

Dela se na dve zmeni, vsaka po 12 ur. Zaposlenih je 15 delavcev, a če bi se upošteval osebumnik, bi lahko bilo zaposlenih 23 delavcev.

Pri pečen, kjer se žge kamenje za apno, se dela v treh zmenah. Vsaka zmena po 3 delavce, a moralo bi jih biti najmanj 4 na vsaki zmeni.

Da se delavstvo na tak način do skrajnosti izmoghava, ni treba še posebej povdarjati. Sicer s tem nočem reči, naj nam oblast pomaga, naj prisli delodajalca, da delavstvo ne bo tako izmoghaval in spoštoval zakone. Na nekoga se zanašati je brez pomena. Delavci si morajo sami znati ustvariti zboljšanje. Organizirani morajo biti trdno in zavedno. Kajti če je trdna organizacija, če ni mlačnežev in ob strani čakajočih, tedaj doseže zboljšanje plač in tudi osebumnik.

Zato vsi v organizacijo!

ki jo povzroča tako ostra kriza, kakor je sedanja. Tudi ne sme ostati nepovdarjeno, da bi slične krize zdaleka ne bile tako akutne, če bi bila mezdná politika T. P. D. drugačna in ne bi imela za posledico silne, samo od slučaja odvisne razlike v zaslužkih poedinih delavcev, ki omogočajo na eni strani tudi trošenje, manj nujnih potrebščin, medtem, ko na drugi strani v slučaju najmanjše krize takoj nedostaja sredstev za hrano.

Razven tega naj se povdari, da velja zakon o zbiranju prispevkov za slučaj brezposelnosti tudi za rudarje, da pa se v rudnikih ne izvaja, ker se upirajo temu, ali ker izvajanja vsaj dovolj ostro ne zahtevajo sama rudarska oblastva.

Brez dvoma je, da pravilnik za podpiranje brezposelnih ni ravno prikladen za omiljevanje takih in podobnih kriz. V rudnikih je treba zbrati za take krize velike vsote in jih uporabljati tedaj, ko nastane potreba za to. Vendar bi bilo teh 360.000 Din, ki bi se zbrali po veljavnih predpisih v naših revirjih za pobiranje brezposelnih, nekaj več kot nič. Mora pa se povdariti, da bi bilo treba zbirati za te slučaje izdatnejše vsote.

V novem rudarskem zakonu je bilo to v prvotnem predlogu za ta slučaj dobro preskrbljeno. V njem je bila določba, ki jo vsebuje tudi romunski rudarski zakon, po kateri naj bi bila vsa podjetja dolžna, da plačujejo za podpiranje brezposelnih 5% svojega čistega dobička. Če se upošteva, da so v naših rudnikih čisti dobički zelo

veliki in da vsled racionalizacije stalno rastejo — leta 1923 so znašale delavske plače 49,5%

leta 1924	40%
leta 1925	41%
leta 1926	34%
leta 1927	31%
leta 1928	35%

— potem bi kljub navidezno visokim obremenitvam za podjetja to ne bila nikaka previsoka obremenitev.

Po statističnih podatkih, ki jih je zbral Mednarodni urad dela, se jasno vidi, da se ravna višina delavskih mezd v vseh deželah po splošni višini delavskih plač, ne pa po rentabilnosti podjetja. V deželah z nizkim življenjskim standardom je potrebno, da se zmanjšujejo prekomerni visoki dobički podjetij z visokimi javnimi dajatvami. Posebno je to potrebno pri nas, ker so podjetja v rokah inozemskih delničarjev, tako da imajo prekomerne dividende za posledico prekomerne kurze akcij.

Kot minimalno predlagamo, da se pobira od delavstva zakoniti prispevek za Borze dela, da pa se določi, da prispevek, ki ga ima dajati za Borzo dela podjetje, ne pa enak prispevku delavstva (180.000 D.), ampak da bo gotov mnogokratnik tega zneska. Če imajo rud. oblasti interes na tem, da se vrši zavarovanje rudarjev za rudarske delavce posebej, bi se moglo poveriti to zavarovanje mesto Borzi dela Bratovskim skladiščam ali pa kakim drugim rudarskim ustanovi.

Večji prisilni prispevek, kakor ta, ki ga pobirajo Borze dela, je rudar-

privlačne moči ne za delodajalce in ne za delavce. Delavci in delavski zaupniki so bili mnenja, da lahko zbirajo svoje prihranke v čisto delavskih zavodih in društvih, če je popolnoma od njih odvisno, ali štedijo ali ne, in če se zbirajo prihranki za štedenje s pomočjo agitacijske sile delavskih zaupnikov samih. Delodajalci pa od svoje strani niso pokazali dovolj volje, da bi slične zavode podprli in so se izgovarjali na to, da je treba urediti zakonito zavarovanje za starost in brezposelnost in doseči tako svrhe, katerim naj bi taki zavodi služili.

Posebno nepopularno je v rudnikih geslo, naj bi se skušalo odstraniti in omiliti posledice takih kriz, ki jih delavci ne povzročajo, predvsem iz vedno nižje kvote, ki se plačuje delavcem za delo, medtem ko bi ostajala neokrnjena vedno rastoča kvota, ki ostaja lastnikom kapitala. Iz tega razloga gesla za ureditev tega vprašanja potom samopomoči med delavstvom niso ravno popularna. Strokovne organizacije se trudijo ta problem rešiti v kolikor je rešljiv. Potrebno pa je, da bi se skušalo zbrati za omiljenje jaciših kriz znatnejša sredstva.

Tako država, kakor pristojne občine in delavski socialno-politični zavodi bi morali zbirati sredstva za ta namen. Če bi se zbrali močni banovinski fond, iz katerih bi se pomagalo, če ne drugače pa v obliki brezobrestnih posojil v slučajih, kadar nastopa vsled racionalizacije ali redukcije obratov brezposelnost v masah, eksistenčno ogroženemu delavstvu v zadostni meri, bi se izvršilo veliko delo,

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROCÁ SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22

Naš savez v akciji za zaščito interesov delavstva in izpopolnitev organizacije.

V dneh 24. in 25. maja so se vršila v Zagrebu zelo važna delavska zborovanja, konference in posvetovanja. 24. se je vršila oblastna konferenca Orsa za Hrvatsko in Slavonijo. Na konferenci je bilo zastopanih 23 podružnic iz te oblasti; navzoči pa so bili tudi nekateri delegati iz ostalih pokrajin. Podana so bila naslednja poročila: 1. Poročilo o delovanju oblastnega poverništva. 2. Položaj delavstva v naši državi. 3. Delavska socijalna zakonodaja in delavske ustanove. 4. Odnosaji v našem strokovnem pokretu. 5. Strokovni pokret in tarifna politika. Izgradnja našega strokovnega tiska. Poročila so bila zanimiva in bodo natisnjena v posebni brošuri, da bo tako vsemu članstvu omogočeno, da se seznani s temi važnimi vprašanji. Konferenca, ki je bila na višku, je izvolila tudi nov upravni odbor.

V nedeljo, 25. maja, dopoldne se je vršilo v dvorani kina Metropol veliko delavsko strokovno zborovanje. Poročila sta o mednarodnem gospodarstvu in položaju delavskega razreda pri nas in drugod ter o potrebi močnih strokovnih organizacij ss. Korač in Haramina. Delavstvo, ki je do zadnjega kotička napolnilo veliko dvorano, je govornikoma sledilo z odobravanjem in zanimanjem.

Popoldne istega dne pa se je vršila plenarna seja Deloške delavske zveze Jug. v dvorani Delavskega doma v Llici. Poleg odbornikov so seji kot gostje prisostvovali razni delegati podružnic. Slovenske podružnice sta na seji zastopala s. Dvoršak iz Maribora in tajnik oblastnega poverništva za Slovenijo s. Jakomin iz Ljubljane.

Poročilo izvršnega odbora, ki ga je podal predsednik Haramina, je izredno zanimivo in zadovoljivo. Haramina je izjavil: Premagali smo vse razne težave in se naš savez lepo razvija in napreduje. S 1. majem lanskega leta smo začeli v praksi izvajati sklep zadnjega kongresa, to je reorganizacija saveza na oblasti, katerim se da potrebna avtonomija. Ta reorganizacija je izvedena in je pokazala sijajne uspehe. Danes je vsak čas mogoče natančen pregled čez dohodek in izdatke v vsaki posamezni oblasti. Od meseca maja do 31. decembra 1929 je imel naš savez dohodkov: na članskih prispevkih Din 623.057,25; razni drugi dohodki so znašali Din 21.745,50. Skupaj 659.802,75. V vrednostnih papirjih in naložbah v hranilnici Din 116.714,21, kar znesse vse skupaj Din 776.516,96.

Od tega je bilo izdanega: oblastnim poverjenštvom Din 247.804,46; za brezposelne, bolniške in izredne podpore Din 92.519,80; za kvote in tangende 66.981 Din 60 p; za agitacijo Din 20.010,10; za mezdna gibanja (stavke) Din 7892; za pravno zaščito Din 1676; za subvencije 34.345 Din 90 p; za odplačilo dolga Din 46.123,65; za razne izdatke Din 10.881,15, kar znesse skupaj Din 659.802,75. Ako dodamo še vrednostne papirje in naložbe v hranilnici v znesku Din 116.714,21, dobimo skupen iznos Din 776.516,96.

Zanimivo je, koliko so v tem času (v 8 mesecih) posamezne oblasti doprinesle savezu.

Zagrebska oblast je doprinesla Din 237 tisoč 349,30; ljubljanska oblast Din 136 tisoč 589,75; beograjska Din 177.727,50; sarajevsko-banjaluska oblast Din 86.390,70. Izdatki znašajo po posameznih oblastih sledeče: v zagrebski Din 114.379,50; v beograjski Din 133.067,50; v ljubljanski Din 78.973,90; v sarajevsko-banjaluski Din 94.916,65. Ako primerjamo dohodek z izdatkom in ako razdelimo upravne stroške centrale na 4 dele in jih dodamo k izdatkom poedinih oblasti, potem vidimo, da je imel savez v teh osmih mesecih iz zagrebske

oblasti Din 102.938,26; iz beograjske Din 24.628,36; iz ljubljanske Din 37.584,21, dočim je sarajevsko-banjaluska oblast bila za Din 28.557,59 deficitna (pasivna). Tri oblasti so torej prinesle savezu čistega Din 165.150,83, od česar je krit deficit za sarajevsko-banjalusko oblast, nabavljene vse potrebne tiskovine, pokriti stroški za agitacijo centrale in plačan dolg, tako, da je naš savezni poslovanje dovedeno v ravnotežje.

Treba je pripomniti, da so naši članski prispevki razmeroma precej nizki in da njih povprečni iznos znaša komaj Din 3,50, iz česar se jasno vidi, da naš savez ni samo obdržal, ampak tudi znatno pomnožil svoje članstvo; ker je v 8 mesecih bilo vplačanih na prispevkih Din 623.057,25, znači, da je bilo povprečno vsaki mesec 5696 plačujočih članov. Pripomniti je treba, da v prvih mesecih ni vplačevalo 5696 članov, nego je to število bilo manjše, ker se je močnejša aktivnost savezne uprave in njenih novih funkcijonarjev razvila šele, ko je bila do temelja izvedena reorganizacija v savezu. Ta aktivnost je pomnožila naše članstvo tako, da ima naš savez danes čez šest tisoč plačujočih članov. Če pristejemo k njim še naše brezposelne in člane, kateri so v zaostanku, potem moremo ponosno reči, da šteje naš savez čez sedem tisoč članov, s katerimi moremo ob vsakem času računati.

Dokaz, da je naš savez v polnem svojem razmahu in poletu, je tudi to, da od novega leta izdajamo svoj strokovni list »Radnički Glasnik« kot tednik in se tiska vsakokrat v 4500 izvodih. Pripomnimo, da naše članstvo v Sloveniji prejema list »Delavec«, ki izhaja dvakrat na mesec, vsakokrat v okrog tisoč izvodih. Ako vzamemo vse to v obzir, tedaj vidimo, da je naš savez eden najmočnejših in najsolidnejših po svoji moralni in številčni moči.

Za poročilom izvršnega odbora so sledila poročila oblastnih poverjenštev. Za Hrvatsko in Slovenijo je poročal tajnik sodrug Jurinič. V tej oblasti ima naš savez 23 podružnic. To je organizacijsko in finančno najmočnejša oblast. (To poročilo je pisano in ga bomo ob priliki priobčili.) Za Slovenijo je poročal tajnik našega oblastnega poverništva. Poročilo je bilo zanimivo in izčrpno, in ga radi tega, ker naše članstvo še posebej zanima, priobčujemo posebej. Za sarajevsko-banjalusko poverništvo sta poročala tajnik sodrug Berenek in Hitter. Podružnic je v tej pokrajini 12. Ta oblast je z ozirom na velik teritorij vsled agitacijskih stroškov, ker so slabe prometne zveze, in vsled raznih trenj z drugimi organizacijami, pasivna in deficitna, vendar pa se bo tudi to odpravilo, ker se je sklenilo, da se prenese sedež poverništva iz Sarajeva v Banja Luko. Za beograjsko in vojvodinsko poverništvo se ni izneslo podrobnega poročila, ker je tajnik s. Bratković na orožnih vajah. Poročilo za to oblast je podal predsednik saveza in je že iz gori navedenih finančnih rezultatov razvidno, da so se podružnice v teh pokrajinah zelo dvignile in okrepile. Tu je 20 podružnic. Poročila so se vzela na znanje. Posebno se je izrazilo zadovoljstvo o poročilu našega poverništva, ki vzorno poljuje.

Pri točki mezdna gibanja in čuvanje kolektivnih pogodb se je zavzelo stališče, da se z ozirom na sedanje razmere ne gre v kaka mezdna gibanja večjega obsega; treba je čuvati sedanje priborjene pravice in kolektivne pogodbe. Razumljivo je, da tam, kjer so dani pogoji in je izglede na uspeh, da se tam morejo podvzeti akcije za izboljšanje plač in delovnih pogojev.

Zatem je sledilo kratko poročilo o odnosih napram drugim organizacijam.

Seja je bila na višku in so delegati odhajali domov med svoje sodruge z novim pogumom na novo in še uspešnejše delo za povzdig naše organizacije in z njo na borbo za izboljšanje mizernih naših delovnih razmer.

STROJNIKI IN KURJACI.

Občni zbor društva strojnikov in kurjačev za Slovenijo se vrši v nedeljo, dne 6. julija 1930 ob pol 10. uri dopoldne v predvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti z nastopnim dnevnim redom: 1. Poročilo predsednika; 2. poročilo tajnika; 3. poročilo blagajnika; 4. poročilo kontrole; 5. sprememba imena; 6. volitev novega odbora; 7. raznoterosti. Dolžnost vsakega člana je, da se občnega zbora sigurno udeleži. — Odbor.

Kako se pri nas zaposlujejo tujci?

Pred nedavnim je vložilo neko podjetje v bližini Ljubljane prošnjo na kralj. banško upravo v Ljubljani za zaposlitev

nekega tujca. Podjetje se je sedaj znatno razširilo ter si hoče še celih pet let pridržati enega izmed delavcev, kateri so prišli iz Nemčije, da so sestavili stroje.

Ker je dandanes pri nas dovolj dobrih delavcev različnih strok, se je obrnila strokovna organizacija strojnikov in kurjačev na obratno vodstvo tega podjetja, da smatra zaposlenje tujca pri takih napravah, zlasti še, ako nima potrebne izobrazbe, za nepotrebno.

Mislilo se je, da bo obratno vodstvo kot tako, za kar ga smatramo mi, to upoštevalo.

Ne dolgo potem pa se je ta tujec izrazil, da je sigurno, da ostane on na mestu, češ da mu je ravnatelj obljubil, da bo že on uredil pri kralj. banški upravi v Ljubljani, da ni pri nas sposoben nihče drugi za dotično mesto kakor on.

Tako torej! Ta možakar je s tem takorekoč priznal, da se pri nas ne spoštuje zakona o zaposlitvi tujih državljanov od strani naših podjetij.

Ni naš namen, nastopiti proti tujcem, ki so pri nas res potrebni, mnenja smo le, da naj se v prvi vrsti odreže kos kruha delavcu domačinu in šele potem tujcu, kakor se to dela drugod.

Razno.

Sodba.

Kzp VI a 225/30
11.

V IMENU NJEGOVEGA VELIČANSTVA KRALJA!

Deželno kot edino osebno sodišče v Ljubljani je vsled naredb z dne 25. aprila 1930, s katero je bila določena glavna razprava, razpravljalo dne 26. aprila 1930 v navzočnosti s. o. s. dr. Stojkoviča kot sodnika in odv. pr. Keršmančeve kot zapisnikarice, zasebnega obtožitelja Vrankar Vinka, zastopnika zasebnega udeleženca dr. Jelenca Celestina ter prostega obtoženca Paternoster Jožefa o obtožbi, katero je dvignil zasebni obtožitelj Vrankar Vinko zoper Paternoster Jožefa, zaradi prestopka klevete po § 301/II k. z. in po predlogu, stavljenem po obtožitelju na kaznovanje po § 301 k. p. in objave obsodbe, dne 26. aprila 1930 razsodilo tako:

Paternoster Jožef,

rojen 6. novembra 1902 v Podgorici pri Sv. Jakobu ob Savi, pristojen v Ljubljano, stanujoč Slomškova ulica 3, sin Andreja in Ivane rojene Cedilnik, rim. kat., oženjen, delavec, brez premoženja, jugoslovanski državljan, nekaznovan,

je kriv,

da je začetkom februarja 1930 v delavnici tvrdke Willmann v Ljubljani javno pred več ljudmi zasebnega tožilca Vinka Vrankarja žalil z besedami, da je od nekega ključavničarja sprejel za to, da mu je preskrbel službo, 100 Din ter je s tem zakrivil prestopok klevete po § 301/II k. z. in

se obsodi

po § 301/II k. z. z ozirom na določbo § 305 k. z. z uporabo § 72 k. z. na

300 Din denarne kazni,

plačljive v smislu § 43 k. p. v 1 mesecu po pravomočnosti sodbe, v primeru neizterljivosti pa v smislu § 44 k. z. na

5 dni zavora

in nadalje v smislu § 305 k. z. na

objavo razsodbe

v listu »Delavec« na obtoženčeve stroške. Po § 301 k. p. plača obtoženec stroške kazenskega postopanja in izvršitve kazni z omejitvijo § 314/II k. p.

Razlogi.

Obtoženec prizna v soglasju s pričami Edvard Mencin in Franc Završan, da je res začetkom februarja t. l. pravil v delavnici tvrdke Willmann v Ljubljani, da je neki Jernej Dermota dal leta 1927 zasebnemu tožitelju Vinku Vrankarju 100 Din za to, da mu je preskrbel službo. Pristavil je še, da je zelo grdo od njega, da brezposelne izkorišča na ta način. Obtoženec pa trdi, da sta mu Jernej Dermota in njegova sestra Cecilija Gabrijel sama to povedala in je v dokaz resnice svoje trditve predlagal zaslišanje navedenih prič.

Sodišče je tudi dopustilo ta dokaz. Obe navedeni priči pa niste potrdili obtoženčeve trditve. Priča Jernej Dermota je izpovedal pod prisego, da je res leta 1928 iskal službe potom strokovne organizacije kovinskih delavcev, katere tajnik je Vinko Vrankar. Prosil je res svojo sestro Cecilijo Gabrijel, naj mu posodi 100 Din, ki jih je nameraval vplačati za fond navedene organizacije. Sestra mu je dala denar, ki ga pa ni vplačal v navedeni fond, nego ga je porabil za sebe. Obtoženec je bil takrat pri njih, ko se je govorilo o tem denarju, toda tudi njemu je priča le rekel, da bo prispeval 100 Din v organizacijski fond, ne pa da bo dal denar Vinku Vrankarju.

V istem smislu je izpovedala zaprisežena priča Cecilija Gabrijel.

Iz navedenega je razvidno, da je obtoženec očitno v sovražnem namenu — sam namreč pravi, da ga je Vrankar Vinko spravil iz službe pri Strojnih tovarnah in livarnah — uporabil to samo po sebi nedolžno opazko Jerneja Dermote in jo po svoje prikojil tako, da je očital zasebnemu obtožitelju nekaj neresničnosti, kot nekak očitke korupcije, ki zamore Vinku Vrankarju resno škodovati na časti in dobrem imenu.

Zakrivil je s tem nedvomno prestopok klevete, in sicer javne klevete, ker je svoj očitek izrekel v delavnici tvrdke Willmann, ki je dostopna večjemu številu delavcev, nastavljenecv in drugih oseb.

Kazen bi bilo odmeriti po § 301/II k. z. z zaporom najmanj 3 mesecev.

Ker pa je obtoženec izjavil pred sodiščem, da njegova trditev ni resnična in je kleveto preklcal, je sodišče v smislu § 305 k. z. omililo kazen po svobodni oceni v smislu § 72 k. z. in jo z ozirom na dejstvo, da je obtoženec nekaznovan in da svojo krivdo odkrito prizna, odmerilo le z denarno kaznijo 300 Din, ki je primerna obtoženčevi krivdi in premoženjskim razmeram.

Ostali sodbeni izreki temelje na citiranih določilih zakona.

V Ljubljani, dne 26. aprila 1930.

Dr. Stojković l. r.

1.000 Din

plačam, ako Vaših kurjih očes, bradavic, trde kože itd. ne odstranite v treh dneh. Kaj pravijo o Rio-Balsamu hvalačni odjemalci? Priručna Vam hvala za Vaš Radio-Balsam. Nisem si mogla misliti, da bi odpravila tako zastarano kurje oko brez vsake bolečine. Bil je velik kot leščnik. Še enkrat srčna hvala. Anica Perpar, Brezovica 46, p. Mokronog. — Lonček 10 Din (predplačilo), povzette 18 Din, pošlje:

**R. Cotič, Ljubljana VII
Kamniška 10a**

Prispela je velika pošiljka najnovjših modelov za leto 1930

koles znamke Anker

katera so vedno v zalogi. Nizke cene. — Ugodni plačilni pogoji.

Josip Kveder, Ljubljana
Kolodvorska ulica šte. 27 (na dvorišču)

L. MIKUŠ, LJUBLJANA
MESTNI TRG 15

Dežniki
Na malo! Na veliko!
USTANOVljENO LETA 1839

Vsi zavodni delavci morajo
biti strokovno organizirani.

Zaloga svetovno znanih nemških tovarn koles Victoria in Es-Ka. Silvalni stroji Victoria in Veritas so vedno v zalogi. — Ugodni plačilni pogoji! Cene najnižje!

Alojzij Bizjak

Slov. Javornik št. 66

poleg tov. bolnice

Gorenjsko

